

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Ötször hasábozott garmond sor vagy annak tere 6kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket felvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22). Haase
stein et Vogler
Wien
Wallfischgasse Nr. 10.

Nyitlertéri czikkok

garmond sora után 25 kr. fizetendő

Szerkesztői szállítás:

Belkirály-utca szeglet trencsini-vár 7. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékes czikkok díjaztatnak.

Késziratok nem adatkak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A
„KELET”
politikai és közgazd. napilap
1874. második fél évi folyamára.

„KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hónapra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kiküldése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben postai utalvánnyal kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

Az állam eredete.

III.

(B. K.) Mint amult alkalommal láttuk, az államalapítás első indokaira nézve egyaránt befolyást kell tulajdonítanunk a természetnek (ebben többek szerint az istennek) és az emberi észnek. E belső indokokhoz részünkről még egy harmadik külső indokot vélünk hozzászámítandónak s ez indok: a szükség. A magára hagyott embernek kétségtelenül éreznie kellett azon szükségét, hogy embertársával egyesülve közösen működjék a létfontartás kívánalmainak kielégítésére. E szerint tehát a természet által sarkalt ember kényszerítve a szükség től esze által vezérelve, államot alapított.

Hogy pedig e célját elérhesse, felhasználhatta a cselekvények mindazon nemét, melyek a szándék véghezvitelére rendelkezésére állottak.

Ha a különböző államalapításokat tekintjük, valóban különböző cselekvényekre is fogunk találni.

Megtelepedik például a világ valamely pontján bizonyos család s mint család, a legöregebbiket tisztelte uralkodójaként. A család szaporodásával azonban e kör folytonosan az állam jellegét kezdi magára öltetni, melyben a tagok tisztelve az őt szokást, továbbra is a legöregebbik fenségét ismerik el s így létesítenek egy patriarchalis államot.

Más ponton azonban több család települ meg s ezek kölcsönös védelemre szövetkezvén, szerződéssel vetik meg az állam alapját.

Egy harmadik ponton azonban a vad csapatok elfoglalnak egy más néptől bizonyos területet és erőszakkal alapítanak államot.

E példák közül is meglehet itélni, hogy egyetlen cselekvési alakot sem lehet az állam alapítására nézve kizárólagosnak mondani. S hogy e különböző cselekvények miként össze-forrhatnak csak egy állam alapításánál is, legyen elég példaképpen a magyar állam meg-alapítását idéznünk.

A magyar ősök megalkották a vérszerződést, még mielőtt egy bizonyos területen megállapodtak volna; a végre tehát, hogy államot alapítsanak, a szerződésen kívül még egy más cselekvény is szükséges volt: a hódítás vagy erőszak.

Nem lehet ezek alapján Rossneának azon nézetét sem helyeselnünk, hogy az államnak csak a kifejezett, vagy hallgatlagos szerződés lehet jogosult alapja. Legkevésbé lehet szólni pedig az államok alapításának jogos vagy jogosulatlan voltáról.

Jobb csupán az államban létezhetik s az alapításakor, tehát az államon kívül, véghez-vitt cselekvényekre az államban később kifejlődött jog szempontjából, ítéletet hoznunk nem lehet. Egyáltalán jogos mindennemű államalapítás s Magyarország nemzetiiségi példánál, a hódítási erőszak jogellenességéből későbbi függetlenségre jogot nem következtethetnek.

Mi tehát az alapelv, mely az állam alapításából későbbi életére levonható?

E kérdésre ohajtunk a következőkben röviden felelni.

A végre, hogy állam alapíthatassék, kötelességtelenségül a tagok összeségének, vagy hódítás-

Még egyszer szerencsét próbált Tuala-oltáránál, de most is hasztalan s így örömmel fogadta Vahot Imre ajánlatát, hogy a „Pesti Divatlap”-pá alakítandó „Regelő” segédszerkesztőségét vállalja el.

1844 tavaszán csakugyan elfoglalta ez — évi 600 frtot jövedelmező — állomást s ettől fogva mind nagyobb és nagyobb tért ragyogott be a Petőfi név a népszerűség birodalmába.

Apróbb költeményei már országjárta ismertté, ünneplötté tévék azoly kínos küzdelmek árán fölvergődött költő, — egyes nagyobb költői művek pedig s köztük János Vitéze, mind terjedtebb hódításokat tőnek, diadalmas körutat téve az egész magyar földön.

De a dicsőség babérai közül a kellemetlen csalán sem hiányzott s az irigyek igaztalan bírálata és támadása sok méltatlan kellemetlenséget okozott neki.

Am jöttek a súlyosabbak — a szerelmében sebzett szív gyötrelmei, melyek — egy pár futó ösmertétség után közte és a szép szöke szendo lány, Csapó Etelka, közt fűződött szerelmi viszony sirján támadának s a „Czippuslombok”-ban nyertek, kesergő jajszavakban, kifejezést.

De az erős lélek nem ilyen próbák általi megtöretésére volt az ég által teremtve. Jöttek aztán ismétlen igaztalan irodalmi támadások: önértékelben fenkölt szelleme a genie szilajságával rázta le magát a rajta rágódókat, — s mintegy szabadságot keresve ki-kiroppent pesti lakásából, nagyobb kirándulásokat téve az ország különböző pontjaira, mindenütt való-ságos diadal fogadván az akkor már babérszuszorított ifjú költőt, — a dicsőség fényugaraiból forrón szeretett szülőinek is juttatván kegyelettel egyet-egyet, még becsesebbé tévén azokat előtők, a szeretet enyhe melegével, a két jó öreget több költeményében finom, gyöngéd vonásokkal rajzolván, utóbb pedig titleg is segítvén őket, midőn egy jelentékenyebb összeget fizetett — költeményei tisztelet díjából — érettek a hitelezőknek.

Az évszázad ötödik tizedének közép tája szorgos és rendkívül termékeny irodalmi munkásság, szakadatlan tanulmány és a könnyű élet változataiban folyt. Ekkorra már végkép megvált Vahot lapjától s

nál a többségnek (vagy az erősebbeknek) önkényes közreműködése szükséges. Az állam létrehozása tehát a tagok akaratától függ. Ez akaratra belső és külső körülmények: természetadta ösztön és szükség gyakorol iránytadó befolyást; mindezen hatalmak azonban csupán csak az egyes tagokra nézve és tagokban nyilvánlatoznak, e tagokon kívül nincs egyetlen hatalom sem, mely, mint egy másnak képviselője bár, az állam alapításában e tagok akaratától függetlenül lényeges alkotó részt vehetne. Az állam tehát létezésének és fenállásának jog-alapját tisztán csak a tagokban leli. Következésképpen a tagok beleegyezése nélkül az állam-hatalmat sem gyakorolhatja senki más, csupán az, kire a polgárok azt bízták. E megbízatás törtenhetik szerződés útján s e szerződés a szerződőket a meghatározott időre kötelezi is, de lejártával az állami hatalomnak gyakorlása kizárólag az államtagek rendelkezésétől függ.

E következtetés lényegileg a most uralkodó alkotmányos fogalmakhoz vezet, mindazáltal akkor, midőn az állami-hatalom isteni eredetének folyton vannak hívei s a multak után szinte megszokta több állam a kormány-hatalmat a nép hatalmától különböző valaminek tekinteni, felszabadítva éreztük magunkat ezen a nagy tárghyhoz mérve rövid elmefuttatásra.

A vallás- és közoktatásügyi miniszterium e napokban két nevezetes rendeletet bocsát ki, melyek a közoktatás ügyének lendítését nem kis mérvben elősegítendik. Az egyik rendelet azt foglalja magában, ha jól vagyunk értesülve, hogy az elemi iskolai oktatás, mindenütt a hol még meg nem történt, a népoktatási törvény értelmében a 6—12 éves koru gyermekek kora szerint hat éves tanfolyamra osztassék fel; mivel a tanítók sok helyen még most is négy éves tanfolyam alatt akarják a tanulni valót a gyermekekre ráerőszakolni. Elrendeltik egyezsmind, hogy a 13—15 éves gyermekek számára mindenütt felállítsák az ismétlő iskolákat.

A másik rendelet nem kevésbé fontos. Ennek nyomán ugyanis minden olyan városnak, melynek 5000 lakosa van, vagy azonfelül — meghagyatik, hogy vagy felső népiskolákat vagy polgári iskolát állítson fel, a mint ezt a törvény színtén elrendeli. E rendelet a hatóságokkal is foglalkoztatni oly végből, hogy ezeknek kényszer útján is érvényt szerezzenek. A rendeletet elismerést érdemelnek.

Állandólag az „Életképek”-be dolgozott, melyet utóbb Jókaival együtt szerkesztének.

Igy közelgett el 1846 ősze — írói diadal-szeker szakadatlan tető-fel haladva. A véletlen ekkor vezérelt Szathmármegyébe s itt, Nagy Károlyban, ismerkedik meg Szendrey Juliával, a költői rokon-szemű bájos leánykával, ki őt s kit ő első láttára meghódít s kivel — a szülői ellenzés dacára — a következő év szeptemberének 8 dik napján, első találkozásuk évfordulóján, köti össze életét örökre — nem, csupán a sirig.

A dicsőség fénye, a szerelem kéje, egy Vörösmarttyal, egy Tompával, egy Aranyval kötött örök barátság melegé teszik széppé e szakát életének.

De csakhamar jönnek amaz igalmas napok. „Forr a világ” s a lég, mintha villannyal lenne telítve, tűz-folyamot áraszt a szívekbe és erebbe. Lázaz izgalom mindenfelé, s maradhatott-e, ily idő-kben, nyugton Petőfi, Petőfi, ki már költeményei első gyűjteményének jelszavául azt a hitozikelyt választá: „Szabadság, szerelem, E költő kell nekem. Szerelmemért fölálodom Az életet, Szabadságért fölálodom Szerelmemért!”

Ő már korábban föltevő fejére a „honszeretet” tőviskoronáját, s lautjára már „megsebezett homloka véresejpe hullt;” ő már megálmoda régen, hogy „Rímában Cassius valék, Helvéciában, Tell Vilmos, Parisban, Desmoulins Kamill” . . . ; elíratá, hogy „Élt egy nemzet Tisza táján, Századokig lomhán, gyáván” s az egy gondolat férgé már ragta szívét a „világsszabadság” dalnokának . . .

Tovább mind hatalmasabb és merészebb akkor-dokban zsong-bong a szabadság eszméjének szellem-kara, körülte, benne, költeményében. „Dalai” már csörgeték a „nemzeteknek bilincseit,” ő már imáda „gyalázatában is nemzetét”; a „magyar ifjakhoz” haragzó lelke tüzérel szólt; fölemlegette „Dózsa György híret” látta a jó „diadalának vértengerét”; megcsördült a „Kard és lánccz”, az „elhagyott zászló” alá „sirig”-an esküdött, s zengő „harsány hym-nuszokat százsorszent égi szabadság!” A „rab orosz-lány” csörtetett, a „farkasok dala” sivitott s a szív mely szerelmi kéjfel teltig telve volt, a rablás érzé-tének keservétől háborgott.

A főrendiház jogügyi bizottsága f. hó 4-én tartott ülésében befejezte az incompatibilitási törvényjavaslat tárgyalását. Az elfogadott módosítványok közül különösen kiemelendők tartjuk azt, mely a bejelentés miatt elítéltekre nézve kimondja, hogy képviselői állást nem foglalhatnak el. A választási törvényjavaslat tárgyalása ma kezdetett meg a bizottságban, s az első tíz szakasz minden nagyobb nehézség nélkül elintéztetett. Az incompatibilitási, s esetleg a választási törvényjavaslatról szóló bizottsági jelentés valószínűleg a hétfőn tartandó nyilvános ülésben fog előterjesztetni.

A brüsseli értekezlet.

III. RÉSZ.

A hadviselő felek viszonya egymáshoz.

(Vége.)

II. Fejezet.

A megadás.

61. §. A megadás feltételeit a szerződő felek állapítják meg. Ha szerződésileg megállapítják, mindkét félnek lelkiismeretesen szem előtt kell azokat tartania.

III. Fejezet.

A fegyverszünet.

62. §. Fegyverszünet által a hadműveletek felfüggesztetnek bizonyos időtartamra, mely iránt a hadviselő felek kölcsönösen megegyeznek. Ha ez idő lejártá nincs megállapítva, a hadviselő felek minden időben újra kezdek a hadműveleteket, feltéve, hogy ez az ellenségnek a fegyverszünet feltételeihez képest idejekorán értesére adatik.

63. §. A fegyverszünet megkötésekor tüzetesen megállapítatik, mit szabad, vagy kell a hadviselő félnek tennie, illetőleg abban hagynia.

64. §. A fegyverszünet lehet általános vagy helyhez kötött. Amaz a hadviselő felek összes hadműveleteit függeszti fel, emez csak a hadviselő feleknek bizonyos részei közt és bizonyos hely határain belül.

65. §. A fegyverszünet hatályba lép, mielőtt megkötötték, az illetékes hatóságoknál történt notifiatio után az ellenségeskedés azonnal megszűntetendők.

66. §. A szerződő feleknek szabadságukban áll a megszállott országrészek közti közlekedést belátásuk szerint szabályozni. Ha a szerződés erről nem tesz említést, a háború alatti állapot tovább tartónak tekintetik.

S mi több, a tűz, mely lelkét a szabadság eszméje felé úgy vitte, vonta, mely csak világító fátyla kell vala, hogy legyen, beleragadta a politikai küzdelmek áradatába is. Előbb, míg csak a márciusi napok rajongó föllobbanása folyt; míg a szabadsájtó kivívása, Tancsics kiszabadítása, a „Talpra magyar,” a 12 pont fogalmazása volt az eredmény, még szűkebb határok közt folyt az ár, de utóbb mind zavarosabb hőmpolyogtek a hullámok: tűz lelke a politikai szélsőségekre ragadta: a köztársaság kiküldési indítványa a mérsékelt miniszterium elleni oppositio extravagantriái következének. A „ledött oszlop,” a „Forradalom,” „A királyokhoz” sat. váltogatták egymást. Majd a kis kunszágban követjelöltként lépett föl, de hitvány ellenfelei galád módon rágalmozák, megbuktatják. Aztán Vörösmartty ellen elítélő költö-ményt ír ennek mérsékeltabb voltáért, melynek kiadása fölötti vita következtében Jókaival is szakít — míg e kellemetlen zavarokból harcos lelke ki és a szabadság eszma-piaczára vezérli, a melyen vérrözsák teremnek . . . S bár szülőiről, kiket előbb Pestre, magához költöztetett, sejtéről kit időközben Vörösmartinéhoz, majd apósához és Arany Jánoshoz szállásolt, folyton legodaadobb ragaszkodással gondoskodik, de maga, szíve legbensőbb vallásához hiven, a szabadság bajnokainak sorában foglal helyet és pedig előbb Debreczenben ujonczokat oktatva, s midőn zászlóalját máshova rendelik, engedély nélkül kénytelen Debreczenben maradni, hogy lebetegülni készülő nejét ápolja, biztassa, mielőtt utóbb kellemetlenség is is származtak. De a családi istenek oltárára hozott áldozat csak rövid ideig kútheté le őt. Deczem-ber 15-dikén megüzletett fia, Zoltán, a boldogságban uszó nagy szülői gyönyörűsége, az édes anya és atya büszkesége s Petőfi már január elején sietett zászló-aljához, az erdélyi részekbe, Szebenek tartva, városunkon áts a dévai, száz-szobesi csatákban nem csak részt véve, hanem diadalal is küzdve, úgy hogy érdemrendet s örnagyságot is kapva, Bem apó segéd-tisztjéül választá.

Rövid idő múlása alatt mind a harc, mind a műza oltárain áldozott s több költeménye lelkesíté a szabadság harcosait. Februárban ismét Debreczenbe sietett családi ügyeiben s ekkor volt Mé-sáros-hadgyminiszterial ismeretes nyakravágó-affair;

67. §. Ha az egyik fél megsérti a fegyverszünet feltételeit, a másik is fel van mentve azok alul és a hadműveleteket azonnal megkezdheti.

68. §. Ha a fegyverszünet feltételeit saját ösztönből cselekvő magánosok szegik meg, ez csak arra ad jogot, hogy az illetékes hatóság felszólíttatik a vétkeik megbüntetésére, vagy a szenvedett veszteségek megtérítésére.

IV. RÉSZ.

A visszatorlások.

69. §. Visszatorlás (repressalia) csak legvégső szükség esetén és az emberiség lehető tekintetbe vétele mellett engedtetik meg, ha csáfolatlanul bizonyul be, hogy az ellenség megsértette a háboru törvényeit és szokásait és oly eszközökhöz nyúlt, melyeket a nemzetközi jog kárhoztat.

70. §. Az eszközök megválasztásának és a visszatorlás mérvének összhangban kell állania az ellenség által elkövetett jogsérelem mérvével. A tulajdonos szigorú visszatorlás a nemzetközi jogba ütközik.

71. §. A visszatorlás csak a legfőbb parancsnok engedelmével alkalmazható, ez állapítja meg a visszatorlás szigorának mérvét és tartamát.

Kethely József

TANÜGY.

tanfelügyelőnek a helybeli állami tanítónőképző bezárása alkalmával mondott beszéde.

Egy tanév ismét befejezve! s midőn a tanévek végeztével önök évenként összejönnek 10 havi szorgalmukról, s erkölcsi multjukról nyilvánosan számot adni: a tisztelt közönségnek mindig nagyobb és nagyobb száma, s fokozódott figyelme fogadja önöket.

Es én ezen egyetemessé válni kezdő érdeklődésben örömmel látom a t. közönségnek hódolatát azon befolyás iránt, melyet a nőnevelés napjainkban az állami és társadalmi életünkre gyakorol,

De egyszersmind örömmel látom abban teljesítését ama hazafiai kötelességnek, hogy midőn hazánk hölgynevelésének honszeretők, földlázó családiaságuk mellett, szellemi fenkölségükkel fogva hazánk köznevelésének, s anyagi jólétének előmozdításában hivatott tényezőknél a közönségnek, közvéleménynek figyelnie kell! vajjon ez intézet irányára az-e, melytől nőnevelésünknek a mivelt államok köznevelődési színvonalára való fejlődése, és emelkedése várható?

Vajjon, midőn ma a tudomány és ismeretek befolyása az élet bármely nyilvánulására tagadhatatlan; midőn a nőnemnek nem csak a természeti jog, de szellemi erejük is jogosultságot adott: helyesen választott-e a ki mag, melyből hosszú elmaradás után nővelésünknek phoenixként kell kifejlődni.

Azért e napok nagy kérdőjelként állottak önök előtt, hogy vajjon az eredmény, melyet önök feleleteikben felmutattak, az ország kívánatát, a nemzet vágyait, ohajtását s a feltartóztatlanul haladó kor intését kielégít-e?

Önök feleletei, egy évi szorgalmuknak a tanulási iránti teljes odaadásuknak eme, sokszor talán halvány sugarai, egy évi multjuk, ez intézet történelmének sajátjai már, s e történelemből az ítéletet a t. közönség, a sajtó t. képviselői, mint a közvélemény jelzői fogják beírni.

je, szabadröptű gondolkodásait ilyen kicsinyiségekben sem hagyván korlátoztatni. A tragikomédia vége katonai rangjáról való lemondása lön, de nem a harctérről való visszavonulása is, mert a szabadság ügyét tovább is szolgálja, mint Bem apó önkényes katonája, ismét az erdélyi részekbe térve vissza, csata-dalait, aczéllalke szikráit folyton szórva a lelkes csatasorok között.

Még egyszer visszatér az anyahonba, Szabadságra, hol családja, Arany Jánosnál tartózkodott s innen nejevel, egészsége helyreállítása végett, a budai hegyek közé vonult — hol „Apostól”-át is szerző. Majd a magyar kormány Szegedre vonulván, ő is Mező-Berényre távozott, innen pedig, Bem hívására, Erdélybe jött, előbb Tordára, hol nejét s gyermekét Miklós Miklós vendégszerető házában hagyta, maga pedig Bem elé sietett, mivel, mint nejeinek városunkban, 1849. júl. 29. diktáról kelt levelében írta, Bereczkben, mint fia apjával, hő ragaszkodás jelei közt, találkozott.

Az agg szabadság-hős, kedvenc segédével tért vissza városunkba, júl. 30-án.

Es itt a jaj és köny következik. Por, füst, ágyudörög, vér, halál...

Még el városunkban, a ki Petőfit a vég-nap előtt Szentgyörgyön ebédelni látta; még el egy-kettő, a ki szemtanúja és részese volt a segesvári csatának rém-jeleneteinek; még vannak, kik látták, miként terít le, maga Bem, az első ágyú-lövéssel Skarrián orosz tábornokot; kik kétségbeesve szemléltek a maroknyi magyar had hősi erőfeszítését, hogy a tulnyomó orosz sereget legyőzhessen — feltarthassa — s utóbb már csak, hogy szabadulhasson előle; kik szemléltek az ágyuk rombolását, a kard és szurony, dzsida és szablya rettenetes vívódását; hallák a haladókók bőrgéseit, szétlódó paripák patkó-csattogását; látták az átszellemült szabadság-költő elmélyedését, melyben az ágyudörög középett is a szférák zenéjére látszott hallgatni; még el gr. Lázár Albert, ki a segesvári csatában szintén részt vett, s Bem visszavonulását, Zeyk Domokossal és Daczóval személyes bátorsággal fedezte és rohantában a hidnál álló Petőfőhöz oda kiáltott — látta a támadó kozák feléje irányított pikáját — hogy „parizzson,” de akkor

En azonban több alkalommal közvetlen meggyőződést szerezvén önk buzgalmiról, lelkiismeretességéről, erkölcsi multjukról, s ismervé azon csekély ismereteket, melyeket nevelésügyünk mostoha korszaka miatt, ez intézetbe hozhattak s az alapot, melyel a kiszabott tantárgyak sem terjedelemből, sem számra párbuzamban nem voltak, ez ítéletig szinte elismerésemet fejezem ki, ezennel önöknek, azonban ez elismerés nem vonatkozik azokra, kik a most felolvasott érembesorolat szerint is intézetünk 4 éves történelmében egyedül szomorú jeleként, de nem a második osztály jelentékeny részére sem, sőt ezeket komolyan felhívom; hogy jövőre nagyobb buzgalmat, fokozottabb szorgalmat hozzanak.

De nem csak az én, hanem önök önméltósága is tiltakozna, ha szintugy elismerésemet, sőt köszönetemet nem nyilvánítanám azon tényezőknél, kik pharosi lámpaként folytonosan, s mint veszték tüze kioltthatatlanul világítottak önöknek; fogadja azt a t. igazgató tanár s az összes t. tanári kar. S fogadja az igazgató tanács minden egyes, általam tiszt. tagja mély köszönetemet, hogy köz- és magán életük sokros foglalkozásai közepette is legnagyobb buzgalommal igyekezett minden lehetőt megtenni ez intézet fejlődésére és emelésére.

Es most néhány megszűnt önökhez, a 3-ik osztály volt növendékeihez.

Önök, mint egykor, s ma is a hittérítői néhez pályát választottak, de önök át vannak halva, hogy valamint a kereszténység az emberiség lelki szabadságának, úgy a köznevelődés, a nemzeti élet megváltásának nagy és dicső eszméje.

Tanítónői pályájukon sokszor leküzdhetetlennek látszó akadályokkal, irthatlan előítéletek orthodoxiájával szemben fognak találkozni, de erőt adand önöknek ingathatatlannal meggyőződésük, hogy tudomány nélkül elvesz a mi népünk.

A római történelemből olvassuk: volt Romában a palatinus hegyen egy fa, mely a nép által annyira kegyelettel ápolatott, hogy ha mellette elmenő észrevette leveleit, ágait a hőség alattlankadni, az azonnal az előtte elmeoednek, az a másinak és így tovább kiáltott, s pár perc alatt az egész várost befutotta, s mindenki igyekezett az emlékezetes fa öntözésére, mert e fáról azon monda élt, hogy Romulus egykor erejét megkísérleendő, nyilat az ártellenben fekvő Aventin hegyről kiűrvén, az itt a földbe faródott, gyökeret vert s terebélyes fává növekedett.

Legyen bár mint! annyigaz, hogy e százados tisztelet Romulus fája iránt, egyike képezte azon erkölcsi biztosítékoknak, melynek oltalma alatt Roma szerencsés sorsa nyugodott. Ápolják önök hasonló cultussal a nevelés ügyét; terjesszék a tudományt, a közneveltséget, az ismereteket; terjesszék a szeretetet, a vallásérköcsöt, ezek nemesítik meg a kedélyt és szívet, ezek adják meg nőnevelésnek mivel eddig oly kevésé bírtak: az önállóságot, melyre pedig oly nagy szükségük van; most midőn magánéletükre fatumszerű napok jönnek s pedig jönni fognak, mert ki állhat ellen vihar és fergegnek; s midőn életünkben, mint beláthatatlan tengeren öntud tanul bár, súlyozó süppedésekre találunk s pedig fognak találni, hisz a tiszta nap is hányszor ütközik áttörhetetlen sötét fellegekbe? s midőn — mint nem régebben egy jeles egyházi szónokunk mondta: midőn a méhek önvédel-

már ben volt az ödöklő fegyver a legnemesebb szívben s a hős csak annyit mondhatott: „már ké-d” és aláhanyatlott: — aztán egy eszt-vestett menekülő sereg zsvaja, jár-kiáltás és diadal rivalgás, por és füst felhők és ember-gomolyák, a rohanó viharban nyitott inggel és fedetlen fővel aláhanyatlott költő félisteni alakja — és aztán vége, vége, mindennek: harcznak, seregnek, költőnek, hősnél, kit talán, mint a rege mondja, Elizeusként tűzkocsi ragadtott föl az egékbe, vagy pedig beteljesült rajta saját látnoki jóslata, hogy:

Ott essem el én,
A harcz mezéjén,
Ott folyjon az ifju vér ki szivemből,
S ha ajkam örömteli végszava zendül,
Hadd nyelje el azt az aczéli zörög,
A trombita hangja, az ágyú-dörög,
S holttestemen át
Fújó paripák
Száguldjának — — —
S otthagyanak engemet összetiporva...

S igen! a magyar nemzet, ha nem is diadal-napon, de a szabad szed és gondolat tette-bíró idejében, im' eljön, de nem „ünneplés, lassu gyász-zenével” és fátyolos zászlók kíséretével, hanem fenn dobogó szívvél, keblében nemes, nagy, szent érzelmeikkel, méltóan ünneplvén azt, ki oly igazán mondá s mondhatá: „Szélem-mért földlázom Az életet, Szabadságot földlázom Szerelmemet”

Oh bizony! ha a szerelem, égi tüze bir még hatalommal szíveink fölött; ha a baba, szabadság vérrel-pecsételt eszméi tudnak még kebelünkben nemes lángolást kelteni: el kell záródnunk a segesvári völgy nagy közös sírjához, hol azok pihentek, „kik érted haltak, szent világszabadság,” hogy egykor majd a szó igaz értelmében mondassuk el az ő temetőjén:

Hálás haza,
A szent halott nevében
Vedd forró köszönetemet.
Ha gyermekem lesz,
Ki arra készül,
Hogy neked éljen:
Ide fogom majd őt vezetni
E sírhalmokhoz: buzditásul...

mére meg van fullánkában fegyvere, s a rózsának tövisse van, mely védi őt, egyedül a nőnemnek nincs önvédelmére fegyvere, a vallás-erkölcs s a tudomány megadja neki azt az önállóságot, mely a fatumszerű napokon megvigasztalja, s a süppedéteken biztosan s moosoktalanul vezetődi keresztül őt.

Tartsák önök pályájukon kiválóan szem előtt a paedagogia két fő alkatrészt: a pszichológiát, és erkölcsant, s miként a nap feljöttében alig érintve a börtöket fölkeresi melegével, és világával a völgyek mélyeit, keresse fel önök is a kisdéket, s lelkükhöz legyen a kulcs a lélektan, az erkölcs-tannal melegsítsék, s az értelmesség felkeltésével világítsák meg azokat.

De az idő kímérsége nem engedi önöknek részletesebb felvilágosítást adnom, hanem utasítom önöket e végett, saját művelt lelkükhöz, nemes érzelmeikhez, s megvagyon győződve: ezek lesznek legbűb irányadók.

S most bezárom a tanévet: 3 évvel ezelőtt, midőn önök ez intézet tagjaivá avattattak, szeretettel és reménnyel fogadtuk önöket, most távoznak, de haj majd mint lelkőző napnak vissza szökött sugarai meg meg látogatják az elhagyott tájat, és vidéket, önök emlékezete is olykor-olykor vissza szálland ez intézetre, legyenek meggyőződve, hogy nagyobb szeretettel vittek el innen, s biztosabb reményeket hagytak itt!

Isten önökkel! s mert a nőnem boldogításra s boldogságra van teremtve, boldogítsák önök a nőnem megadván nekik önvédelmőkre, s életök biztosítására a vallás, erkölcs s a tudományban az egyetlenn hatalmat, az önállóságot s boldogítva, legyenek önök is boldogok.

Isten önökkel!

Külföldi szemle.

Kolozsvár, aug. 7.

A brüsseli nemzetközi értekezlet folyamáról olyan hírek érkeznek, melyek annak végeredményére nézve nem épen örömdetes kilátásokat nyitnak. A táviratok szerint a hatalmak képviselői közt két különböző felfogás nyilatkozik, mely esetleg kiegyezhetetlen ellentétet nöheti ki magát. Egyik csoport a különösen Oroszországot azt akarja, hogy az orosz kormány ismert javaslata vétséssé a tárgyalások alapjává s legalább szellemét és elveit illetőleg fogadtassék el. A másik csoport, melyhez a nyugati hatalmak és a kis államok tartoznak, azt akarja, hogy a további tárgyalásoknak azon munkálát szolgáljon alapjául, melyet a hadi foglyok sorsának javítása ügyében alakult nemzetközi társulat készített volt s mely röpirat alakjában — melyet néhány héttel ezelőtt kimerítően ismertettünk — már régebben nyilvánosságra került.

Ez utóbbi csoport általában azt akarja, hogy a brüsseli értekezlet kizárólag csak két tárggyal és pedig először a hadi foglyokkal való bánásmóddal és a genfi egyezmény revidálásával foglalkozzék és az ujonnan kiténdő nemzetközi conventió csak e két csoport közt mutatkozó elvi eltérés az értekezlet minden eredményét veszélyeztetni. Az orosz javaslat megvizsgálására kiküldött albizottság idő közben igen szorgalmasan dolgozott s pénteken, szombaton és vasárnap egész csoportját. Nevezetesen az, hogy

A szerelem, szabadság mártyr-dainokának emléke, nagy s dicső neve legyen élő közöttünk!

Borgia Lukréczia.

II.

(Folytatás.)

Pápa ő szentsége nagy bajba keveredett, mert leánya első jegyesét az avversai grótot semmikép sem tudta nyakáról lerázni, miután az semmi áron sem akart lemondani jogairól; a pesaroi kormányzó is vonakodott a tért átengedni s a két fél dühe annyira ment, hogy nyilvános botrányra adott alkalmat. Így húzódott a dolog 1493-ig, míg végtére Gasparo avversai gróf a hatalomnak engedni volt kénytelen s három ezer aranyért lemondott jogairól. Ugyanazon év február 2-án a vaticánban végbement csakugyan Sforzának Lukrécziávali házassága; mely ünnepélyes alkalommal Sándor intim barátjain és párthivein kívül a milanoi követ is jelen volt. Lukréczia harmincegyezer aranyat kapott hozományul s kikötöttet, hogy férje egy év elteltével székhelyére viend. Midőn ez eseménynek híre Pesaroba elhatott, a szerencsés Sforza nagy ünnepélyeket rendezett palotájába; táncoltak a nagy teremben s táncolva jártak be az uri párok a várost, a néptömeg üjjongásai között.

Sándor, leányának lakást rendeztetett be a vaticán közelében; palotájában az alig gyermek saruiból kinőtt Lukréczia saját udvart tartott, melynek élén mint az anyát helyettesítő palotahölgy, az őt felnevelt Adriana Ursina állott. Vannoza, Lukréczia anyja saját házában maradt, férjét VI. Sándor várkapitányává nevezé ki; ez idő óta anya és leánya nagyobb távolban, ha nem is tökéletesen elszakadva egymástól éltek. Ugyan folytonos érintkezésben maradtak egymással, de csak is közvetítés által; sohasem igyekezett Vannoza befolyást gyakorolni a vaticánban, s ilyet nem is engedett meg neki Sándor. Neve csak igen ritkán említtetik az az időbeli krónikákban.

Lukréczia palotájában mint leendő hercegnő tanuló magát viselni. Családja számos barátjainak látogatását fogadja; úgy szintén a bizelgőknek és

baton és vasárnap több órára terjedő ülést tartott. Jelentését valószínűleg még e héten, talán ma vagy holnap a pleaum elé terjeszti s ekkor fog majd a két különböző nézet egymással összeütközésbe jönni.

Brüsseli lapok szerint az orosz kormányon kívül más hatalmak is terjesztettek javaslatokat az értekezlet elé. Mindenesetre kétségtelen, hogy a tanácskozások tovább fognak tartani, mint előre várták, s hogy e hó vége előtt aligha jutnak befejezésre.

Már említettük, hogy a francia nemzetgyűlés aug. 1-sei ülése botrányos jelenet színhelye volt, melyre az adott alkalmat, hogy az előző ülésben Galloni d'Istria bonapartista azt mondá Gambettának: „A köztársaság minden becsületes ember megvetése és undora alatt bukott meg. A szombati ülés elején következő jelenet fordult elő:

Schvelcher (szélsőbali): A hivatalos lap mai gyorsírói tudósításában azt olvastam, hogy Galloni d'Istria, midőn Gambettát beszéde közben folyton félbeszakította, azt mondá, hogy a köztársaság a becsületes emberek megvetése s undora alatt roskadt össze. Kérdem tehát öle, helyesen vannak-e e szavak visszaadva s ragaszkodik-e hozzájuk? (Galloni ur nincs jelen az ülésteremben.)

Gavardie (előbb bonapartista, most legitimista): Én ragaszkodom hozzájuk.

Schvelcher: Akkor uram! azt mondom önnek, hogy ha z u d o t t.

Elnök: Schvelcher ur, önt rendentassom. Nem tűrhetem, hogy a gyűlés egy tagját megsértessék. (Zaj a baloldalon; élénk félbeszakítások.)

Gavardie: Azonnal meg ahárom magyarázni a nyilatkozatot, melyet tettem. Én Briston ur tegnapi beszédének benyomása alatt szóltam így. Ez az ur azt mondá, hogy a közvélemény elítélte a monarchiát. Bizonosan van tehát jogom ugyanezt mondani a köztársaságról. Fentartom szavamat. (Roppant zaj balról.)

Több hang: Mi pedig fenntartjuk a megunkét.

Galloni d'Istria: A mint hallom, Schvelcher ur egy nyilatkozatomra nézve kérdést intézett hozzám, e-cenel kijelentem, hogy ama nyilatkozat tőlem ered, s hogy a leghatározottabban ragaszkodom hozzá.

E szavak leirharlan vihart keltettek. Schvelcher, Testelin, Ordinaire, Langlois, Carot s a szélsőbál más nagyszájú tagjai a szószék felé rohantak, melyen Galloni helyet foglalt; szerencsére a teremőrök utjokat állották s védelmükbe vették a szószéket. Borzasztó ordítás támadt, melyben az előző csemettyű hangja egészen elvesztett, Galloni keresztbe tett karokkal állt a szószéken, s nyugalmával még inkább izgatta a támadók dühét, kik erre az előkhöz rohantak, s nem épen parlamentális szavakkal azt követelték tőle, hogy a bonapartistákat is rendentassja. Midőn az elnök látta, hogy a nyugalom visszaállítására irányuló minden fáradsága eredménytelen, föltette fővegét s az ülést fél órára felfüggesztette.

Ekkor a jobboldal a szószékhez tolt, hogy Galloninak a lejövetelt biztosítsa. A bonapartisták is hozzá siettek s szerencsét kívántak neki föllépéséhez. Midőn a terem kezdé kiürülni, Cazor egész hangosan így kiáltott föl: „Mindazok, kik a decz. másodikában részt vettek s azt támogatják, nyomo-

ugyanaz időtájt kezdő látogatásait a palotában, midőn Sforzával összekötöttesén munkálkodtak, de még Don Gasparo vissza nem lépett volt, kezdő látogatásait a palotában, ama férfú, ki Lukrécziát rettentő viharos életszaka után biztos révbé vezeté. Ez pedig nem volt senki más, mint a ferrarai örökös herceg Estei Alfonz.

Alfonzot atyja 1492-ben Rómába küldé, hogy a pápának hódolatát bemutassa; nagy tiszteességgel fogadák s a vaticánban szállásolák el, s így kötelességei közé tartozott Donna Lucreziát olykor meglátogatni; telve kíváncsággal gyönyörködött az aranyhaju s oly okos szemekkel reá tekintő szép gyermekben, s távol állott tőle még csak gyanítása is annak, hogy Sforzának jegyese 9 év mulva az Estiknek ferrarai kastélyába, mint saját neje fog bevonulni.

Sándor pápának kedély-vidámságát öröklők gyermekei: César és Lucrezia; miről egykorok tanuszkodnak. Lukréczia lakodalmanak napja 1493. szent-György napra volt kitűzve; de elhalasztódott, mint-hogy a vőlegény a megtárazott napra nem érkezhetett Rómába. Sándor leányának kiházasítását örömmel gondozá; annak boldogsága, vagy mi rá nézve egy jelentőségű volt, fényes jövője nagyon szíven feküdt, szenvedélylyel szerető leányát, a superlatívusban, mint a ferrarai követ írja. („Mai tu visto il più carnale homo; l'hama questa madona Lucrezia in superlativo gradu.”) Két lakást szemeltek ki az ifju párnak s végül megtartották azt, melyben L. már lakott. Végte megérkezett Sforza: jun. 9-én tartá bevonulását Rómába, a curia elébe ment; Lukréczia palotájának egyik erkélyéről szemlélé vőlegényének felvonulását a vaticánba, kit ipia kegyesen fogadott. Harom nappal megérkezése után, június 12-én ment végbe a lakodalom a vaticánban, a legnagyobb fényvel és pompával, ugy nyilvánossággal. A nemesség, Róma városának előljárósága s az ide en követek hivatalosak voltak, ünneplés lakm rozá volt, egészen világiás és kicsapongó modorban.

(Folyt. köv.)

rult gazemberek. Erre a terem kitűlt, de a folyókán még vagy tíz perczig tovább folyt az izetlen csivakodás.

Mint már említettük, a madridi „Imparcial“ jul. 31-ki számában hosszú bűnlajstromát közli azon tényeknek, melyekkel a francia kormány a semlegességet megsértette. A lap e tényeket a következőkben foglalja össze: Először egyik bordeauxi gyár carlistákkal cipők és csizmak szállítása ügyében aszerződés végrehajtását akadályozná. Másodszor olyan fegyvereket, melyek Don Carlos névalírásával vannak ellátva, Bayonneban szabadon árulnak. Harmadszor Sabilla carlistavezér szíadon tartózkodott francia földön, honnan azóta szintén akadálytalanul visszatért a lázadóhoz. Negyedszer Nadailac megyefőnök bántatlanul engedte Don Carlost a határon időzni s innét spanyol földre menni. Ötödön Don Carlos neje mostan is Pauban lakik, míg Isabella királynét mindjárt bukása után olyan helyen internálták, mely nem a határ közelében van. Végül, mondja a lap, sok ezer fegyveres ember csatlakozott a lázadókhöz, mi csakis ugy volt lehetséges, hogy bántatlanul jöhettek át Franciaországból. Az itt felsoroltak a nevezett lap szerint csak kis részét képezik Spanyolország jogos panaszaainak Franciaország ellen.

A „KELET“ magán-távirata.

Feladatott Budapesten aug. 7. 10 ó. — p. d. e.

Érkezett, aug. 7. 10 ó. 44 p. d. e.

Mac-Mahon tábornagy a közös hadsereg hadgyakorlataira szeptemberben Csehországba Budweis vidékére jön.

A főrendek bétfön tárgyalják az incompatibilitási javaslatot.

A tegnapi esküdtzéki tárgyaláson Petrovics, a „Zasztava“ munkatársa 8 havi fogságra és pénzbírságra ítéltetett.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, aug. 7. 1874.

— A király a brucki táborban. A harmadik tábori időszak f. hó 10 én ér véget és mint a két előbbi időszakban, a király most is meg tartózkodni a csapatok előhaladásáról és aug. 4-én reggel 6 órakor a brucki táborba érkezett. Már reggel 4 órakor fél dandár vonult ki báró Ca'ty vezérőrnagy vezérlete alatt a Wilhelmsdorfi síkra, állást foglalt. Ő Felsége a pályaudvaron Catty vezérőrnagy, báró Lenk altábornagy és gr. Battyányi mosonmegyei főispán által fogadtatott. A király kíséretében báró Mondel főhadsegéd, b. Marois országos főparancsnok, Bauer altábornagy, Kraus ezredes és számos idegen magasabb tiszt volt. A király megérkezése után azonnal megkezdődtek a miveletek és szakadatlanul 11 óráig tartottak, mire a csapatok zene szó mellett a táborba vonultak vissza. Két órakor udvari ebéd volt, melyben a tábornokokon és királyi kíséreten kívül számos törzs- és főtiszt vett részt. Ebéd után a király cerelet tartott, mely alatt az összes tisztekkel kegyesen társalgott, 6 órájában pedig megnt kilovagolt a táborba, hol az 1. és 2. számú alsó-vezetési honvédszázaljakat tekinté meg. Este 8 órakor a kastély kertjében sátor alatt thea volt, melyre számos tiszt volt hivatalos.

— A kir. igazságügyminister Boér Gábor helyszínelési tollnokokat a m.-vásárhelyi törvényszékhez és Bán Ferencz helyszínelési tollnokokat a dícsősz-mártoni járásbíróshoz telekkönyvi iratokká nevezte ki; Tóth Károly tekei járásbírósi iratokat pedig hason minőségben a m.-vásárhelyi törvényszékhez helyezte át.

— Felhívás A Petőfi Siremlék egylet tagjai tisztelettel felhívatnak jelen év és hó 23-án d. e. 9-6. Erzsébetvárosban tartandó gyűlésre megjelenni. A gyűlés tárgyai lesznek: 1.) Az eddig begyűlt összeg kezeléséről intézkedések megvizsgálása. 2.) A központi bizottság új megalakítása. 3.) A további teendők elhatározása. Fejéregyháza, 1874. aug. 6-án Az egyleti Elnök.

— Gervay Mihály főpostaigazgató, s tanácsos a m. kir. kereskedelmi ministeriumnál, e hó 6-án N.-Szebenbe érkezett.

— Priolle Kornella, Felekyné, Pauliné és Bláháné életnagyságu arcképeit Atzél Péter aradi főispán az aradi új színház társalgó terme részére Than Mór jeles festőnk által lefestetve, s azok mind igen sikerültek mondhatók.

— Odry Lehel ur, a pesti nemzeti színház ünnepelt dalnok, holnap az „Alvajáró“-ban lép föl nyári színpadunkon.

— A helybeli torna-vívó intézetnél a néptanítók részére nyitott tornászati pótanfolyam e hó 12-én fog megkezdődni Kethelyi József tanfelügyelő jelenlétében. — A tornászaton résztvevő néptanítók száma 50-et tesz.

— A Kolozsvárott székelő „erdélyi pince egylet“ mint Erdély kitűnő borainak terjesztő társulata Budapesten állandó és kizárólagos raktárt állított fel a végből hogy Magyarországban és a főváros által a külföldnek alkalmat adhasson borai megismerhetése és élvezetére. Erdély nemes borfajai kiállják a versenyt Európa bármely bor ter-

melő vidékével s ezen borok a nagy világ kereskedelmébe hozva, csak megszilárdítják hazánk jó hírét.

— **Hogy halt meg Petőfi?** E kérdésre lapunknak a vásárhelyi Petőfi-ünnepélyről szóló mai tárczájában talál az olvasó feleletet. Gr. Lázár Albert szemtanúja volt, miként esett el a muszka dsidás halálós dőfése alatt a nagy költő s így teljes hitei adható az ott közölt leírásnak, mely eddig nem ismert adatot képez Petőfi vézperceiről.

— **Odry Lehel** vendégművészeink második felteptül tegnap Faust adatott. Kolozsvár közönségének műveltségi állapotáról talán semmi sem tanuskodik világosabban, mint hogy minden jó dráma vagy opera mindnem tele színház előtt adatik. Így volt ez tegnap is. A mi az előadást illeti, az csak néhány főszereplőt illetőleg mondható sikerültnek. Odry, mint Mephisto, pokolból hozta fel az ördögöt a nyári színházba, annyira sokat mondó volt minden mozdulata, egész alakítása; a kajánág maga nem játszhatótt volna jobban, oly szépen énekelve, bizonyosan nem. Neszedva Margilban az ártatlanságot és szerénységet megtestesítette s dallamaival megcsinnyitette; nem ugy Zajonghi Faustot folytonos kicserei hamis hangja- s botlásaival. Bodorfi, ha nem is mint Margit fiatal fivére, de mint énekes kitűnően megfelleltszerepének, az utóbbi tekintetben ugyanezt mondhatjuk Megyeszai és Lótschareknél is.

— **Árvaházi pályázat.** A kolozsvári leányvázházban a felügyelői állomás folyó év szeptember havában üresedésbe jöven, ez állomásra pályázat nyitattik. Javadalma: évi 200 frt, szállás és ellátás. Pályázni öhajtok, erkölcsi bizonyítványaikkal ellátott folyamodványokat augusztus hó végéig nyújtsák be alólírotthoz, ki a felügyelői tiszt kötelességeiről a felvilágosításokkal szolgál. Kolozsvárt, 1874. július 17-ikén. Szász Domokosné, titkár.

— **A kolozsmonostori önkényes tűzoltó egylet** holnap délutáni ünnepélyes zárgyakorlatán a nagy-enyedi önkéntes tűzoltó egylet főparancsnok Dismár Károly, alügyész és segédtiszt Vén András törv. aljegyző személyeiben fogja maézt képviseltetni. A kolozsvári önkényes tűzoltók is, mint halljuk, testületileg fognak megjelenni az ünnepély színhelyén. Az érdekes és meglepő fordulatokban rendkívül változatos előadásnak, azt hisszük, városunk mivel közönségéből is sok nézője leend.

— **A magyar dalművészet szép csarnoka** a Rózsáligeten közel áll a befejezéshez s ugy egészben, mint egyes részleteiben való sikerült kivitele által igen kedvezőleg hat a nézőre. Az épület elő része meg van festve s fönt a homlokzaton oszlopocskákkal ékítve. Középen e díszes fölíratban „kolozsvári országos dalárünnepély“ a város czimere ragyog. Szakértők állítása szerint akusztikája is jeles leend e csarnoknak. A nézőhely padosorait most rakják le s nagy számából itélve tömördek hallgatónak nyújt állhelyet.

— **Mayer Ferencz**, városunk egyik szorgalmas ifju polgára a napokban tette le kitűnő sikerrel az ügyvédi vizsgát. Gratulálunk a tehetséges új ügyvédnek s készséggel ajánljuk őt a közönség pártfogásába.

— **Sárga és zöld színű festékekkel** színezett s rózsza színnel sávozott cukorrudacskák és cukorsütemények élvezése folytán életveszélyes mérgezések fordultak elő. Ezen cukorkák chromsavas olmot és arsen tartalmaznak s állítólag Prágából és Olaszországból szállittatnak be. A közegészségügy érdekében a kérdéses cukrok behozatalát a m. kir. pénzügyministerium a m. k. belügyministeriummal egyetértőleg eltiltotta.

— **Fischer Mór**, a hírneves herendi porcelángyár tulajdonosa, mint a „P. Lloydnek távirják, csődöt kért maga ellen. A magyar földhitelintézet 50 000 frtnyi betáblázott követelésén kívül az adósságok között csak menyének hozományai szerepelnek, kik közül az egyik már biztosítási végrehajtást is eszközöltetett.

— **A braunschweigi herczeg**, hir szerint, jegyet váltott Fridekára hannoverai herczegüvel. A herczeg 1806-ban, a herczegnő 1848 ban született.

— **A décsi mükedvelők** vasárnap augusztus 9-én „Bibor és Gyász“ című eredeti drámát adják elő, a tisztá jövedelem az ev. ref. templom kőrfala költségeire fog fordíttatni. Jánossy Gábor ur, ki ottan rokoni körében időzik, e darabban, mint vendég, Vrk Béla szerepében szintén fel fog lépni.

— **A beszterezobányai papnövédebe** fölvetett ifjak már ez évben is Egerben végezték a 7-ik és 8-ik gymnasiumi osztályt, s ott fognak ezentul tanulni rendesen, miután Ipolyi Arnold püspök szükségnek tartja, hogy az ifjak teljes birtokában legyenek a magyar nyelvnek, a mikor Egerben, tősgyökeres magyar társaik közt, a legjobb alkalom nyílik.

— **A berlini jogászegylet** 1500 birodalmi márkára menő pályadíjat tűzött ki egy a német örökösödési jogról készítendő törvényjavaslatra. Kíváncos volna, ha a mi ügyvédi és jogászegyleteink is kísérletet tennének ily codificationalis pályadíjak ki-tűzésével.

— **Magyar utazók** keleten. Keleten még soha sem fordult meg annyi magyar utazó, mint az idén, és különösen hölgyek tűnnek ki azon kitarás által, melylyel az utazás fáradsalmait viselik.

— **Virilis kutyák.** A kutyadandók városunkba történt behozatala alkamából a cs. kir. csendőrk hivatlos lapja a „Herm. Ztg.“ azt írja, hogy a népelez a legmagasabban megadózott kutyákat „virilis kutyák“nak keresztelte el.

— **Sajátságos eljegyzés.** Az East Sussex News sajtáságos eljegyzésről tesz említést, mely az irwingtoni egyházkerületben ment végbe. A menyasszonynak nem voltak karjai és azért a jeggyűrűt ballábának harmadik ujjára kellett huzni. Az esketés végével alkírta a házassági kötést, jobb lábának ujjával fogván a tollat és pedig szép „kezeírása“ volt.

— **Amerikai reklame.** Közélebb, így írja egy amerikai lap, alkalmunk volt dr. Brown, Avenue Fonda hidegvérűsége s éleselméje fölött bálmulni. Ő egy magas hiden állott s látá a mint alant a vízben egy fiatal ember küzdődött a halállal. Utána ugrott tehát, azonban belátá, hogy a vízbefuló kétségbeesésében oly képen bele csimpaszkodott, hogy neki is alá kell merülnie. Mit tett a híres orvos? Egy üvegcsét huzzott ki zsebéből, chloroform-mal elaltatta a szerencsétlent s aztán megmenté őt.

— **Rohtschild Anzelm** b. végrendeletére vonatkozólag írják majnai Frankfurtból, hogy a pénzkirály nagyon mostohán emlékezett meg abban leányairól, nem véve ki még a férjeztelen Alice bárónőt sem, aki egyébiránt másfél milliónyi értékű vagygon fölött rendelkezik. Az elhunyt Rothschildnak általában az volt szándoka, hogy a vagygon tulnyomóan nagy részét a férfiak örökölje; a leányoknak mindössze azzal kellett, hogy megelégedjenek, amit még atyuk életében kaptak. A férfira maradt vagyon, melyből még a szegényeknek sem jutott egyet len morzsálék is, 220 millióra teszük; egy fiúörökösré hát körülbelül 16 millió jutna. Tényleg azonban legtöbbet örökölt az elhunyt legidősb fia: Rothschild Náthán, a második legnagyobb részt a legifjabb fia: Albert és a legkevesebbet Ferdinand a körepső fiu kapta. A pénzkirály temetése Frankfurtban polgári egyszerűséggel ment végbe.

KÖZGAZDASÁG.

— **A hadifelszerelések kérdése** szőnyegre került az országos magyar iparegyesület kézműipar szakosztályának aug. 4-én este tartott ülésén. Az egyesület igazgatója előadta, hogy a hivatalos osztrák lapban egy közlemény jelent meg, melyből kitűnik, hogy a Sken-féle szerződés felbontatott s hogy az új hadügyminister hajlandó oly szállítási rendszert életbeléptetni, mely a delagatio kívánságainak inkább megfeleljen, mint a Sken-féle szerződés. De hogy voltaképen minő leend az új szállítási rendszer, s hogy a magyaripar fog-e részesitetni a felszerelésben, arról a hivatalos közlemény még nem nyújt felvilágosítást. Az iparegyesület azonban ezelő szerűnek látja az időt felhasználva, az érdekelt iparosok figyelmét már most felhívni ezen, a hazai iparra nézve valószínűleg kedvezőbb fordulatra s az egyesület igazgatója felhívja a szakosztályokat, hogy tegyenek javaslatokat a teendő intézkedésekre nézve. Ráth K ezután a hírlapokban megjelent közleményekről szól, melyek a bécsi újság hivatalos nyilatkozatára vonatkoznak s bemutatja Lustig Siegfriedet, ki a P. L.-ban gyakorlati irányban javaslatokat tett, melyek alapján nézete szerint is helyesen, előkészületeket lehetne tenni az iránt, hogy a magyar ipar a szállításban részt vehessen. Lustig ur röviden előadja nézetét. Itt az ideje — ugymond, hogy egy országos hadifelszerelési szövetség alakíttassék, mely mint nagy consortium, tegyen ajánlatokat a közös hadügyminiszteriumnak; alakíttassanak részletszövetkezetek, melyek közvetítők legyenek az egyes iparosok és az országos szövetség között. Az ekként szövetkezett magyar iparosok szóló szerint versenyképesek lesznek az osztrák iparosokkal s nem is szükséges, hogy Magyarország részére külön szaktitassék ki a felszerelésekbe a reá eső hányad; iparunk minden külföldi consortium felett előnyben leend s többet is elvárhat mint 30%-ot. De a szervezkedésre időt kellene nyerni és ezért kíváncos volna, hogy azonnal alakíttassék egy működő bizottság, mely a hadügyminiszteriumnál kieszközölje, hogy most ne három, hanem csak 1 évre kötéssék meg a szállítási szerződés. Ráth indítványára a szakosztály abban állapodott meg, hogy az országos iparegyesület igazgatóságát fel fogja kérni, hogy a működő bizottságot alakítsa meg. A bizottság készitsen programot a teendőkről s alakítsen enquetát az iparosokból.

Kimutatás

az egyesült ardélyi takarékpénztár 1874. július havi forgalmáról.

Tartozik:

Maradvány áthozat 6864 frt. 45 kr., betétek-re 7381 frt 58 kr., Leszámitolásért visszafizetésekre 13,980 frt., nyílt rovatokra 8536 frt 86 kr., érték-papirokra — —

Összesen 38,408 frt 69 kr.

Követel:

Betétekből kivételért 300 frt., leszámitolt váltókért 25 430 frt., Letéteikért — —, nyílt rovatokért 918 frt 81 kr., értékpapirokért 425 frt., folyó kamatokért 1 frt 63 kr., irodai s kezelési költség — —, pénztármaradvány 11, 333 frt. 20 kr.

Összesen 38,408 frt 69 kr.

— **A décsi piac árai** aug. hó 4-dikén 1 auszt. mérő Tisztabuza 6 fr. 20 kr elegybuza 5 fr. 60 krajczár, rozs 2 forint 4 krajczár zab 1 frt. 80 kr pityóka — frt — kr. Egy máza szalonna — frt — kr. Egy font disznózsír 70 kr. Egy kupa borsó 20 kr. lencse 20 kr. paszuly 24 kr. Egy máza kenyérliszt 13 frt Egy font marhabús 16 kr.

— **A Gy.-Fehrévár piac árai** aug. 4-én 1874. A. auszt. mérő Tisztabuza 5 frt 87 kr, elegybuza 4 frt 50 k. rozs 3 frt 84 kr. kukorica — ft. zab 2 frt — kr. pityóka 2 frt 25 kr. Egy máza szalonna — ft — kr. Egy font disznózsír 60 kr. egy kupa borsó — kr. lencse. — kr paszuly 16 kr Egy máza kenyérliszt 13 frt Egy font marhabús 20, Egy máza széna 2 frt — kr. Egy öl tüzi fa kemény 9 frt. — kr.

— **A beszterezeli piac árai** augusztus 3-án 1874. Alsó Auszt. mérő. Tisztabuza 4 forint, 80 kr. Rozs 3 frt, 40 kr. Elegybuza 4 frt, — kr. Eab 1 frt, 80 kr. Széna 1 frt, 40 kr. Alomszalma 80 — kr. Zsupszalma 1 frt 30 kr. Egy öl fa 6 frt, egy font marhabús 16 kr.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről

Aug. 7-én 5% Metalliques 70.60 frt. Kamat

— 5% Nemzeti kölcsön 74.55 frt 1860. Kölcsön 108.25. Bankrészvény 9.72 Hitelintézeti részvények 242 — London 109.70 ft. st. Ezüst 103.30 Cs. kir. arany — Napoleondor 8.81.

Urbéri kötvények: Magyarországi 78.25. Temesi 76. — Erdélyi 75.25. Horvátországi 80. —

Felelős szerkesztő: **Szász Béla**

A közönség köréből.*

Egy időszerű helyreigazítás.

Alvincz, aug. elején.

A „M. Polgár“ idei 155. 156. 157. és 158. számában „egy bizottsági tag“ aláírással egy félig-meddig ismert valaki a „Viribus Unitis“ feliratu zászlóval kezében e bécses lap juniusi számában ama bizonyos X által írott levelek egyes tételeit egész odaadó lelkesedéssel cizfolgatván — ezalatt, hogy ellenfelével szemben felállított s ez időszert nem épen mindenki által oesztott érveléseit gazdagíthassa — rosul sikerült cizlással méltóztatott alólírottak ügyét is fölemlíteni.

Nem czélunk ezuttal ama feleletgyűlések bírálatánál egyik vagy másik fél mellé szegődni — a mennyiben az alsó-fehérmegyei szédelő, ma már mondhatjuk — tarthatatlan politika felett az osztó igazság és közvélemény majdan kimondja ítéletét — de azt épen nem tűrhetjük, hogy „egy bizottsági tag“ — a ki Conventionalitása előtt maga is az elégedetlenek táborához tartozott — ügyünk fölemlítésénél a kötelező részvét helyett a metsző guny szemérmes sértő kifejezéseivel éljön, miglen azon állítása sem igaz, hogy ügyünk a májusi bizotmányi gyűlésen azért nem lett elővéve, mivel az ügyiratok a közgyűlés előtt csak kevés-sel érkezvén le, azok a szokott előmunkálaton nem mehettek keresztül. Ez, ismételve mondjuk, nem áll, mert a mint a kolozsvári k. törvényezének idei május hó 11-ről 1302. b. v. sz. alatti értesítése mutatja, az ügyiratoknak a közgyűlés beállta előtt legalább is 9—10 nappal le kellett érkeznie: a mely időköz igenis elég volt arra, hogy egy közigazgatás érdekeit régóta vesztélyeztető s egyesekeket ugy, mint az egész érdeklődő közönséget is folytonos izgatottságban tartó ügy — az állandó választmány által megbíráltassék. Azonban miután egy látézik, hogy meggyűnkben a köznyugalmat biztosító helyesebb politika helyett valószínűleg egy átkos hagyományon alapuló patriarchális irányu közös éltetés ezéljából — inkább a hunyadi játék üzetik — miáltal a bizottságot minden körülmények közt megszorító 1870. 42. t. cikk is alapjában van megtámadva. Ezzel szemben szabadon kérdeünk, hogy miután „egy bizottsági tag“ szerint idő rövidség volt a baj, hát akkor az 1868. márt. 10-iki bizotmányi gyűlés az M. B. ügyvéd emlékeztetés nyomozó irataiból minden előkészület nélkül csakis a coulisák megett történt kevés suttogás után, hogyan nyilváníthatta az alvinczi járási sz. birót ártatlannak s most ama végzetes előmunkálatra 10 napi időköz sem volt elég?

Igen, mert akkor a több oldalról protégált szbirót kellett fölmentenie mindenáron, míg most ugyanannak a bizotmánynak ugyanazt a sz. birót kellett elmarasztaltatni, föltétve, ha ezen ügynél az 1870. 42. t. cikk 78. 79. 80. és 83. §§-ai lehetnének az irányadók, mint a melyeknek korlátaín belül mozoghat a választmány, illetőleg a bizottság csakis — — de miután a kérdéses ügynél ugyanazon t. cikk. 85. és 86. §§-sainak kell lenni az irányadóknak. Ez esetben tehát neki, mint birói hatalommal föl nem ruházott testületnek csak azon szerep jut, hogy az általa előlegesen átvizsgált iratokat illetékes eljárás végett az alispán által a közvádlóhoz tegye át, — egyéb semmi. . . .

Ezen előzmények után ugy hisszük, hogy a találós mese némileg meg van fejtve, melyhez nekünk, mint éértett feleknek csak annyi mondani valónk van még, hogyha ezen ügy akár az egyik, akár a másik eljárás alkalmazásával a jelzett közgyűlésen elővéttetik, akkor bizonyára nem adatik meg az alkalom, hogy ama 7 évig közösen szított és folytonosan díjazott bűn — még tovább terjedjen.

B. K.

K. B. L.

* E küzdelektől fölemlítéseknek szánt rovat alatti közleményekért csupán a sajtó-hatóság irányában vállal felelősséget.

Hivatalos.

Sz. 425. 1874.

(278)

(1—3)

Hirdetmény.

Közhirre tetetik, miszerint a vizaknai m. kir. sóbánya hivatalnál, a járgány gép fogat folyó év szeptember 14-kén délelőtt 10 órakor a m. kir. sóhivatal irodájában, nyilvános árverés útján a kevesebbet ígérőnek 3 évre u. m. 1875 januárius 1-től 1877 december-hó utolsóig haszonbérbe át fog adatni. Bántépénz 100 frt. Biztosíték 1000 frt. a többi erre vonatkozó feltételek a hivatali órákban az alólikt hivatalnál megtekinthetők.

M. kir. sóbányahivatal.

Vizaknán, 1874. augusztus 5-kén.

25,695

1874.

(277)

(2—3)

4278 IV.

Hirdetmény.

A dohány eladási javának az 1875-dik évben a kolozsvári dohánygyárból a kolozsvári vaspálya udvarba, és onnét vissza a gyárba, úgy szintén a marosvásárhelyi vaspálya udvarból a marosvásárhelyi dohány raktárba, és onnét vissza a vaspálya udvarba teljesítendő fuvarozásra, ezennel írásbeli ajánlatok beadására pályázatot nyitattik.

A kolozsvári magy. kir. Pénzügyigazgatóságnál és a marosvásárhelyi, úgy a többi magy. kir. pénzügyi biztosságoknál betekinthező terjedelmes pályázati hirdetményben, a forgalom nagysága és a közelebbi feltételek megláthatók.

A szabályosan felszerelt, 50 kr. béléggel ellátott írásbeli ajánlatok, a kolozsvári magy. kir. Pénzügyigazgatóság elnökségéhez folyó év szeptember-hó 26-án déli 12 óráig beadandók.

A magy. kir. Pénzügyigazgatóságtól.

Kolozsvárt, július hó 31-kén, 1874.

Sz. 4462. — 1874.

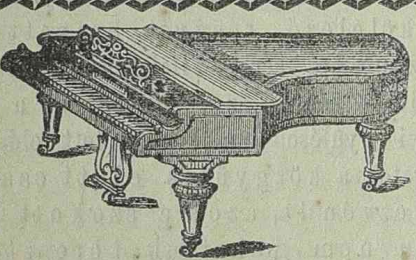
(275)

(3—3)

Kolozs megye helyiségeinek téli fűtésére szükségeltető 36 hosszú öl tüzelő fa beszerzése iránt f. é. augusztus 17-kén d. e. 9 órakor árlejtés fog tartatni. Az árlejtési feltételek hivatalos órákban az aljegyzői irodában megtekinthetők. Kolozs megye alispánjától, Kolozsvárt, 1874. július 27.

MATSKÁSI PÁL, alispán.

Nem hivatalos.



Uj Zongorák és Harmoniumok,

Pianinok és kurta zongorák nagy választékban.

Régi zongorák becserélése, javítás és hangolás

jótállás mellett jutányos árban.

Árjegyzékek ingyen és bérmentesen.

(279) **TRISKA FERENCZ,** (1—*)

Kolozsvárt, Mátyáskirályutca, a távirdahivattal szemben.

VICTORIA

biztosító társaság Kolozsvárt.

FELHÍVÁS

takarmány és gabona készletek tűz-elleni biztosítására.

A naponként ijesztő mérvben előforduló tűzkárok, melyek gyakran egész községeket hamvasztanak el, alkalmat nyújtanak most különösen az aratás idején és multával, a t. gazda-közönség figyelmét a „Victoriára” irányozni, mely tűzkár ellen biztosítást nyújt mindennemű takarmány neműekre, szalmás és szemes gabonákra, úgy fedél alatt, mint szabadban (ez utóbbiaknál a biztosítás érvénye elcséplés után a magra is kiterjed, mihelyt annak hová rakása előre bejelentett), továbbá: Cséplőgépekre helyt, vagy úton, gazdasági és lak épületekre, marhákra, kint és bent, gyárokrá, készletekre, gazdasági eszközökre stb.

A biztosítás érvénye kiterjed úgy a magán, a biztosított tárgyon kiltott, mint szomszédoktól átharapozott tűz általi károsodásra; végre a villamesapás által előidézett tűz-esetre is.

A mentés, vagy kihurczolkodás által idézett károk szintén megértitettek. (270) (2—*)

A díjak a lehető olcsóra szabvák, s nagyobb biztosító feleknél külön kedvezmények is nyújtanak.

Az előforduló károk köztudomás szerint azonnal rendeztetnek és fizettetnek.

A „VICTORIA” évek óta Erdélyben a legtöbb kárt fizeti, s ily czímen már eddig is több mint

négy millió

forintot juttatott vissza a közönség kezébe.

A szükséges nyomtatványok, feltételek, díjtáblák stb. betekinthezők a vidéki ügynökségeknél, úgy helyben a központon is.

Kolozsvárt, 1874 nyarán

„VICTORIA” biztosító társaság
vezérügynöksége.

Legujabban megjelentek és

Stein János erd. muzeum egyl. könyvkereskedésében

Kolozsvárt kaphatók:

Jellem.

Smiles után a hazai viszonyokhoz alkalmazta

Könyves Tóth Kálmán.

2 kötet. Ára 3 frt.

LAELIUS.

Hogy kell, és hogy nem kell magyarázni az iskolában a latin autorokat?

Irta Brassai Sámuel. Ára 50 kr.

A tyukászat.

Irta Grubicy Géyza.

42 a szövegbe nyomtatott ábrával.

Ára 1 frt.

Szőlészeti és borászati titkok gyűjteménye.

10 ábrával.

Gyűjtötte és kiadta Tercsánszky Lószef orvos.

Ára 60 kr. postai szétküldéssel 64 kr.

Postadíj elkerülése tekintetéből legczélszerűbb az összeg beküldése.

K. PAPP MIKLÓS A vádlottak padján.

Regény. Ára 1 frt 20 kr.

HORVÁTH IGNÁTZ, MECHANIKA.

I. rész: kinematika. I. kötet. A pont kinematikája. Ára 2 frt 40 kr.

JÓKAI MÓR, Milyenek a férfiak?

Elbeszélések. Második kiadás. Ára 40 kr.

ÁBRÁNYI KORNÉL, Elméleti s gyakorlati összhangzattan. (Harmonie Lehre.) I. kötet. Ára 2 frt.

JÓSIKA MIKLÓS, Egy két emeletes ház Pesten.

Novella. 1 kötetben. Ára 50 kr.

FILLINGER KÁROLY, A növények természetrajza.

Ára fűzve 80 kr.

FEJES ISTVÁN, Egyházi beszédek.

I. fűzet. Ára 2 frt.

DETLEF KÁROLY, Feloldhatlan kötelékek.

Orosz regény. Ára 1 frt 50 kr.

FLYGÁRE-CARLÉN EMILIA, Két erkély szobácska.

Regény. 2 kötetben Ára 2 frt.

DICKENS KÁROLY, Dombey és fia.

Regény. 5 kötet. Ára 5 frt.

Szótárak:

Angol — német.

ELWELL, neues vollständiges Wörterbuch der engl. und deutschen Sprache, umgearbeitet und vielfach verbessert. 2 Theile in einem Bande. 16-te Stereotyp-Ausgabe. Halblederband. 3 fl 30 xr.

FELLER, neuestes Taschen-Wörterbuch engl. deutsch und deutsch engl. in einem Bande. 16-te Auflage in Leinenband 1 fl 80 xr.

JAMES, vollständiges Wörterbuch der engl. und deutschen Sprache, zum Gebrauche für alle Stände, 24-te Stereotyp Ausgabe. 2 Theile in 1 Bande. Halblederband 3 fl.

KALTSCHMIDT, neues vollständiges Wörterbuch der engl. und deutschen Sprache nebst einem kurzen Abrisse der engl. und deutschen Sprachlehre. 2 Theile in 1 Bande gebunden 5 fl. 65 xr.

ROTHVELL, neues und praktisches Wörterbuch deutsch engl. und engl. — deutsch. 2 Bände. Leinenband 3 fl 60 xr.

SCHLÖSSING, Wörterbuch der engl. und deutschen Sprache, für Techniker, u. Kaufleute. 3-te Auflage. Neue wohlfeile Taschen Ausgabe. Ghftet 90 xr.

THIEME, neues vollständiges Hand-Wörterbuch der engl. und deutschen Sprache. Zwölfte Stereotyp-Ausgabe. 2 Theile in 1 Bande. Ghftet 3 fl 60 xr. in Halblederband 4 fl 35 xr.

PREUSSER, neues vollständiges kritisches Wörterbuch der engl. und deutschen Sprache. 2 Theile in 1 Bande. Halblederband 6 fl 90 xr.

Ugyan csak

Stein János kereskedésében

kaphatók:

Hogyan boldogulunk?

Irta dr. Matheos Vilmos. 2 kötet. Ára csak 1 frt.

Gyermekisme

boncz- és lélektani alapon.

Irta Szabó Endre, a kolozsvári „Fröbel intézet” igazgatója.

Ára 50 kr.

Neveléstan,

vezérfonal a kis gyermekek nevelésére.

Fröbel Frigyes elvei nyomán.

Irta Szabó Endre. Ára 60 kr.

A felekezeti iskoláztatás veszélyei és közoktatási törvényünk hiányai, nevelészet, társadalmi és politikai szempontból.

Irta Bánhegyi István.

2-dik kiadás. Ára 60 kr.

Három orosz és három angol kalandjai Délafrikában.

Verne Gyulától. Francziából fordította Ajtai Albert. Ára 2 frt.

A magyar büntetőjog és eljárás tankönyve.

Irta Kautz Gusztáv. Ára 3 frt 40.

A geologia alapvonalai.

Irta Dapsy László. Ára 1 frt 50.

Magyarország közigazgatási rendszere.

illetőleg a magyar államjog rendszere.

Irta dr. Korbuly Imre.

I. kötet. Államjog 3 frt 40 kr.
II. kötet. Közigazgatási szervezet. Ára 80 krajczár.

MATZEK FERENCZ,
hétjegyű közönséges logarai.

Az arányos részek kiszámításával és sok más táblával. Ára 2 frt.

Nemzetgazdaságtan.

Irta dr. Matlekovics Sándor.

2-dik kiadás. Ára 3 frt 40 kr.

A magyar magánjog, különös tekintettel a gyakorlati élet igényeire is.

Irta Knorr Alajos. Ára 3 frt.

(114)

(3—4)

Bécsi

világkiállítás 1873.

A kiállítás tartama alatt, a kiállított minták után 240,000

— kétszáz negyvenezer

forint értékű

Weil-féle cséplőgép

adatott el. Bizonyára legszebb jutalmazása e gyártmánynak.

Levélbeli megrendelésre kaphatók e gépek

ifj. Weil Mór által Majnai-Frankfurtban, Seilerstrasse 2 és 21.

(56)

(3—4)

Vérző foghús, csúszos fogfájás és fogkö- képződés ellen.

Sokféle gyógyszer sem volt képes vérző foghúsmat, csúszos fogfájásmat s a folytonos fogkö- képződést megszüntetni, míg a híres Anatherin-szájvizet megkísértettem, a mely nem csak a fennebbi bajoktól mentett meg, hanem fogaimat megeláknította s a dohánybűzt elűzte. Erdemlegesen mondom ezenel e viznek dicsőitét és cs. k. udv. fogorvos POPP J. G. urnak legmelegebb köszönetet.

Bécs,

Bárá Blumen, s. k.

Raktárak: Kolozsvárt Binder J., dr. Hintz Gy., Engel J. és Wolff gyógyszerészek és Karvázy J. Tordán: Wolff gyógyszer. Dénes: Krémer Sámuel és Both gyógyszer. Déván: Bosniaki és Gergely s Lengyel gyógyszer. Mogyorós: Polbert gyógyszer. N. Eysden: Oberth J. gyógyszer. M. Váserhely: Fogarasy D. Szászvároson: Leonhardt. Sz. Régenben: Traugott és Wachner. Zilahon: Weiss gyógyszer. Szilagy-Somlyón: R. Tarsa Ign. Szatmárnémeti: Placintár és Ha gyógyszer. Szer. Bethlenben: Bernádi gyógyszer. B.-Hunyadon: Holczler gyógyszer. Tekében: Wagner gyógyszer. Gy.-Fénerháza: Biró M. gyógyszer. és Csiky K. Balázsalván: C. Schlesl gyógyszer. Borsbányán: Lányi J. gyógyszer. Nagy-Bánffy: Papp gyógyszer. Nagy-Károlyban: Jellinek gyógyszer. Szinyer-Vasvári: Gerber gyógyszer. N.-Szébenben: Sill Mih. Müller gyógyszer. Zóbrer. Steiner, Brassóban: Fabik gyógyszer. Jekelius gyógyszer. Segesvárt: Teutsch J. B. Misselbacher. Beszterce: Dietrich és Felscher. Tergovite Ed. Russbeck. Textoris G. M. Gy.-Szt.-Miklós: Mikó M. Sz.-Udvárhely: Beczást Ena, Temmer E. Brassóban: v. Müller gyógyszer. uraknál.